

ПРИЧЕ О ШИЉИ

ШИЉА-СТРУЧЊАК ЗА АВИЈАЦИЈУ

Црта и пише ФЛОТ ДИЗНИ

ПАЗИ ОНУ БУДАЛУ! СИГУРНО ТЕК УЧИ ДА ПИЛОТИРА!

УМЕ ОН ДА ПИЛОТИРА, НЕГО САДА ВЕЖБА АКРОБАЦИЈЕ!

А ТАКО Ї Е, ОНДА КЕ МОРАТИ ДУГО ДА ВЕЖБА... ЈОШ НЕ УМЕ НИ ПРАВО ДА ЛЕТИ!

ОН И НЕ ПОКУШАВА ДА ЛЕТИ ПРАВО! ТО ШТО ВИДИШ ЗОВЕ СЕ ЛУПИНГ!

ШТА МИ ТУ ПРИЧАШ? ЕНО, САД ЛЕТИ НАОПАЧКЕ!

ПА У ТОМЕ И ЈЕСТЕ СВА ВЕШТИНА!

ЕТО ВИДИШ ЛИ ДА НЕМА ПОЈМА О ЛЕТЕЊУ! КУД ЈЕ ЗАПЕО, ЈАДНА МУ МАЈКА!

СВАКАКО ХВАТА ВИДИНУ ЗА ОБРУШАВАЊЕ!

ЈАО, ШИЉО! НЕШТО МУ НЕ ВАЉА МОТОР!

АХА! ЈЕСАМ ЛИ И РЕКАО ДА ЈЕ НЕЗНАЛИЦА!

СТРАШНО! МОТОР МУ ЈЕ ПОТПУНО СТАО! ДОГОДИКЕ СЕ НЕСРЕЋА

БЕРОВАТНО НЕМА БЕНЗИНА! ТИ МАМЛАЗИ НИКАДА НЕ КОНТРОЛИШУ РЕЗЕРВОАР!

ГУСТО ЈЕ! САМО ДА НЕКАКО ИСПЛИВА!

ДА ИСПЛИВА! НИЈЕ МУ СЕ ВАЉДА АВИОН НАПУНИО ВОДОМ!

ПОГЛЕДАЈ, МИКИ! ЛУДАК! ШТА УЧИНИ! ИСКОЧИО!

НАРАВНО! И ТО У ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕНУТКУ!

СВА СРЕЋА ШТО СЕ СПУШТА НА ЧИСТУ ПОЉАНУ!

СРЕЋАН ЈЕ КОЛИКО ЈЕ ЛУД! ДА ИМА ПАМЕТИ, ОСТАО БИ У АВИОНУ!

ЈОШ НИСИ РАЗУМЕО! ЗАР НЕ СХВАТАШ ДА МУ ЈЕ МОТОР ЦРК'О!

ПА ШТА С ТИМ?

ДА ЈЕ ОСТАО У АВИОНУ...

... ОПЕТ БИ СТИГАО НА ЗЕМЉУ... И ТО ЈОШ БРЖЕ НЕГО ПАДОБРАНОМ!

ЦЕК ЛОНДОН: ЗЛАТО

Притом сте добили нешто што је било драгоценije од новца, — потстицала је Деде његово одушевљење. — Зна те ли шта бих ја урадила кад бих имала толике милионе? Пошумила бих све ове голе брежуљке на јужној и западној страни. Покуповала бих их и засадила бих на њима еукалиптусе. Уместо да дигнем цену угљу који уопште нисам купала, ја бих произвела хиљаде и хиљаде хвати огревног дрвета, створивши нешто тамо где раније није било ничег. И свако ко би овуда пролазио гледао би шумовите брежуљке и био би весео. Јесте ли ви иког обрадовали кад сте подигли цену угљу за четири долара?

прежни коњски систем који постоји у Сједињеним Државама. Ви тим путем идете свакодневно, дакле шест пута недељно. То значи двадесет и пет пута месечно, односно три стотине пута годишње. Колико времена изгубите сваког дана? Четрдесет минута, ако сте добре среће. А ја ћу бити у стању да вас превезем за двадесет минута. Ако то не значи посејати два минута тамо где је досад растао само један, слободно ми разбјите главу. Омогућићу вам да свакодневно уштедите двадесет минута. То значи четрдесет минута дневно, што износи равно два наест хиљада минута годишње, и то само за вас, једну особу. Израчунајте: то су две стотине пуних сати. А кад су у питању хиљаде људи, то је лепа сума, зар не?

Сада је Дејлајт хутао, док је она чекала одговор.
— Да ли бисте волели да ја такве ствари радим? — упита он најзад.
— То би било боље за свет, а и за вас, — одговори му мирно она.

XVI

Те седмице су сви у канцеларији знали да Дејлајт нешто велико смера. Последњих месеци, сем неких мање важних послова, није се бавио ничим значајним. А сад је нешто дуго и непрекидно проучавао, у неколико махова прелазно преко залива у Окленду, или је по читаве сате седео за својим писаћим столом задубљен у мисли, ћути и непомичан. По свему судећи, мисли којима се бавио чиниле су га срећним. У међувремену, долазили су к њему на разговор неки непознати људи који су се много разликовали од оних који су га обично посећивали.

Деде је само климала главом, а дах јој је застајао у грудима. И на њу је постепено прешло његово одушевљење, иако још није имала ни појма како ће се остварити ова велика уштеда.

— Хајдемо, — рече он. — Одјихаћемо на онај брежуљак тамо и кад се попнемо на врх све ћу вам објаснити.

Брежуљак на који су се с муком испели одвајао се од ланца осталих брежуљака, тако да су са њега могли несметано да обухвате погледом три четвртине хоризонта. Читаво околна била им је као на длану. Доле, у равници крај залива, лежао је Сан Франциско; с друге стране налазио се Окленд. На води, између два града, беласали су се бродови за превоз. На десној страни био је Берклеј, а на левој разасута села из-

градњу кућа. Зато ћу ја пре свега покуповати земљу. Земља је сада тамо врло јевтина, јер је то уствари село, без електричних трамваја, без брзих саобраћајних средстава, а нико и не слухи да ће електрични трамваји доћи. Ја ћу изградити путеве. Го ће учинити да цена земљишту скочи. А чим људи буду почели да се настањују, ја ћу им продавати земљу.

— Као што видите, ја ћу повећати вредност земљишта изградњом путева. Продајом земље добићу натраг уложени новац, а трамваји ће ми доносити леп приход. На томе не могу да изгубим. Сем тога, намеравам да купим што је могуће већи део обале и да на њему изградим систем докова, уз које ће моћи да пристају стотине бродова. Чим ту буде велика лука, крај ње ће се подићи фабрике. Фабрике значе десетине хиљада радника и њихових породица, то јест више кућа и више земље, а ја ћу опет бити ту да им продајем своја земљишта. Поред тога десетине хиљада породица значе десетине хиљада никлених новчића за моје трамваје. Пораст становништва изазваће живљи промет, отвориће се више дућана, више банака и свега осталог. А то значи да ћу ја правити добре послове и с градњинцима за пословне зграде. Шта ви мислите о свему овоме?

Али, још пре него што је стигла да му одговори, он је наставио, јер су му мисли биле заокупљене једино тим новим градом његових снова, који је стварао у машти на Аламеда-брежуљцима.

— Па онда, ту је и вода. Ја ћу се на време побринути да сви извори буду моји. Зашто не бих изградио и водовод? Сада у Окленду постоје два водоводна предузећа, која се међу собом гложе као пас и мачка и зато оба пропадају. Ја ћу их прогутати и снабдећи град добром водом. Од тога ћу имати велике користи. Свако побољшање имаће за последњу пораст вредности у свим правцима. Што је једно место гушће насељено, то је већа вредност непокретности. А ово је место просто створено да се у њему настани маса света. Погледајте само! Не-може бити лепшег положаја за је-

Следећих недеља Дејлајт је био веома запослен. У канцеларију је ретко сарађао и већи део времена проводио је у Окленду. Сваке недеље, заједно са Деде, посматрао је, једанпут с овог а други пут с оног брежуљка, град који се пред њима протезао са својим сељачким предграђима, и он јој је показивао које је све комаде земље већ покуповао. У почетку су то били поједини делови, разбацани ту и тамо, али, уколико је време одмицало, постали су све ређи они комади који нису још били његови, док најзад нису постали мала острва окружена са свих страна Дејлајтовим земљиштем.

Требало је брзо радити, јер су Окленд и околна ускоро открили ово куповање. Дејлајт је био припремио готов новац и његова тактика била је, као и увек, да ради брзо. Док су други тек почели да послушају шта је узрок порасту цена, он је већ био спустио главни део посла. У исто време, док су његови посредници куповали читаве уличне блокове, Дејлајт је од градске управе добио потребне концесије и купио оба предузета водоводна предузећа и неких осам или девет самосталних трамвајских линија, пружајући своју руку све до залива, где је намеравао да гради докове.

Кад је Окленд најзад дошао к себи од изненађења, Дејлајт је већ био потајно купио главни лист републиканске странке и главни орган демократске странке и преселио се у нове канцеларске просторије, које су заузеле четири спрата једне модерне зграде у центру града, — једине зграде коју касније не треба рушити, како је рекао Дејлајт.

XVII

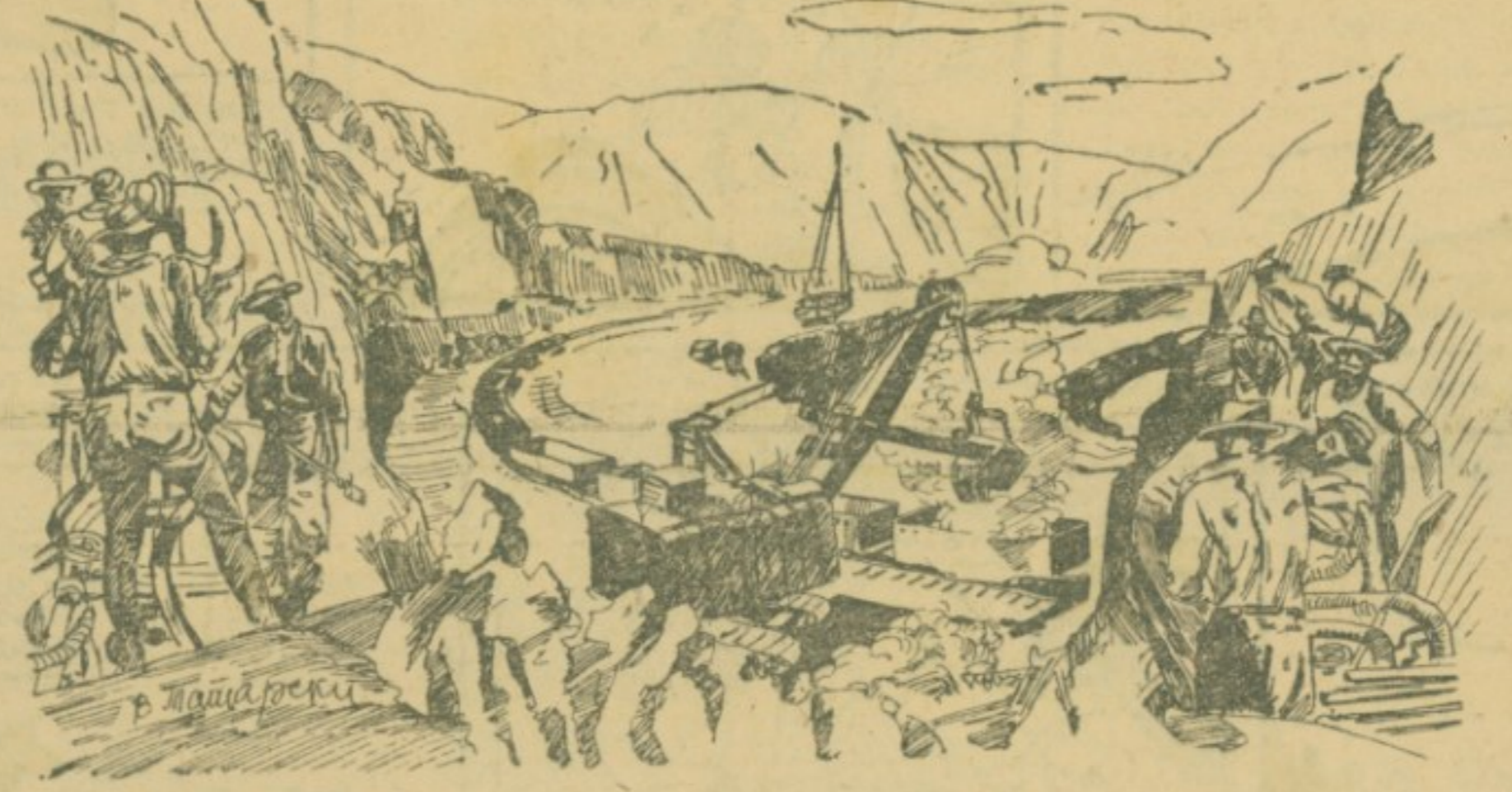
Следећих неколико месеци Дејлајт је био просто затрпан послом. Издаци за остварење његових планова били су огромни, а приход никакви није имао. У Окленду, сем општег пораста цене земљишта, још је све било тихо. Град је чекао да он открије своје намере, а он није оклевао ни за тренутак и користио је сваку повољну прилику. У своја најбољина предузећа, која су обухватала најразличитије привредне гране, упустио је најпаметније и најискусније људе, најбоље стручњаке до којих је могао да дође. Био је нестрпљив, хтео је да избегне свако лутање и све погрешке које неминуно прате сваки нов поухват, и од почетка је ишао правим путем. На све стране његови људи градили су путеве. И дан и ноћ радници су забијали стубове у блатнаво дно залива. Предвиђено је да гат буде дугачак три миље и зато су посељени све еукалиптусе са околних брежуљака и употребили их за стубове, тако да су брежуљци око Берклеја остали голи.

Свуда се радило пуном паром. Преко брежуљака полазило су трамвајске шине, ливаде и поља премењавани су и дељени у градске четврти и обележавана места за булеваре и паркове. Изграђене су широке улице, поплочане коцком из Дејлајтових каменолома, са асфалтираним тротоарима с обе стране. Купац је имао само да изабере место, позове архитекту и почне да подиже кућу. Још пре него што је нови превозни систем пуштен у саобраћај, дуж улица никло је на стотине нових станбених зграда.

Сав новац који му је притицао од продаје земљишта Дејлајт је одмах улагао у нове потхвате. Потреба за трамвајским колима била је тако велика да је морао да подигне радношћу за њихову израду. Најновије методе примене су и приликом грађења водовода. Овај огромни план могао је да успе само уз сарадњу најспособнијих стручњака.

Иако је свакодневно морао да се носи са безброј брига и послова, Дејлајт је ипак успео да му недеље остану сачуване за излете по брежуљцима. Међутим, пре него што су наступили кишовити зимски дани, неочекивано је дошао крај овим јаханняма у друштву са Деде. Једне суботе по подне она му рече да је сутра не чека, а кад он затражи објашњење, одговори му кратко:

— Продала сам Маџ.
— Наставиће се —

међу Окленда и Сан Леандра.

— Погледајте ово, — рече Дејлајт ширећи руке. — Овде живи сто хиљада људи, а има места и за пола милиона. Ово је прилика да се посали пет људи тамо где сада расте само један. То је сутина мога плана. Зашто не живи више људи у Окленду? Зато што нема добре везе са Сан Франциском, а и зато што Окленд спава. Претпоставимо сада да ја купујем све градске железнице у Окленду, Берклеју, Аламеди и Сан Леандру и да читав саобраћај дође у руке једне способне управе. Претпоставимо даље да напола скратим пут до Сан Франциска изградњом једног огромног гата, који би допирало чак до Гот Ајленда, и да успоставим превозни систем са најмодернијим бродовима. Људи ће се онда радо настанивати на оној страни. У реду! Њима ће бити потребно много земљишта за

дан велеград. Једино што је још потребно, то су људи, а чим буду овде повољни услови за живот људи ће навалити, настаће дивља трка и за неколико година овде ће се населити неколико стотина хиљада људи. А најважније је то да пораст вредности неће бити привидан. То неће бити спекулација, већ потпуно законит посао. Кроз двадесет година, на овој страни залива биће милион становника. Ах, да, усто ћу засадити милионе еукалиптусе по овим брежуљцима.

— А како ћете све то извести? — упита Деде. — Ви немате довољно новца да све то учините.

— Имам тридесет милиона, а ако ми буде затребало могу дати зајам на земљу и остало. Интерес на зајам биће сигурно мањи него што ће износити пораст вредности земљишта, а, сем тога, продаваћу један за другим поједине објекте.

О свему и свачему

Текст и цртежи Паула Ф. Берданијеа

Медицински сируп

МИХАЕЛ СЕРВЕТУС, ЛЕКАР КОЈИ ЈЕ ЖИВЕО У XVI СТОЛЕЊУ УВИДЕО ЈЕ ДА НИЈЕ УВЕК НЕИЗБЕЖНО ПРЕПИСИВАТИ ЛЕКОВЕ НЕПРИЈАТНОГ УКУСА И МИРИСА, КАО ШТО СУ ТО ЧИНИЛИ ЛЕКАРИ У НЕГОВО ДОБА. ОН ЈЕ ПРВИ ПОЧЕО ДА СПРАВЉА ТЕЧНЕ, СЛАТКЕ ЛЕКОВЕ, ПРИЈАТНОГ МИРИСА, ТАКО СУ ПОСТАЛИ МЕДИЦИНСКИ СИРУПИ

Порцелан

КИНЕЗИ СУ ПОЧЕЛИ ДА ИЗРАЂУЈУ ПОРЦЕЛАН ПРЕ 47 ВЕКОВА, АЛИ СУ ЉУБОМОРНО ЧУВАЛИ СВОЈУ ТАЈНУ, ТАКО ДА ЈЕ У ЕВРОПИ ПРВИ ПОРЦЕЛАН ИСПЕЧЕН ТЕК ПОЧЕТКОМ XVIII СТОЛЕЂА КИНЕСКУ ТАЈНУ ОТКРИО ЈЕ АЛЕХИМИЈАР ВЕТТЕР, КОЈИ ЈЕ БИО У СЛУЖБИ САКСОНСКОГ КРАЉА АВГУСТА ЈАКОГ У ТО ВРЕМЕ ПОРЦЕЛАН СЕ У ЕВРОПИ ЦЕНИО ВИШЕ НЕГО ЗЛАТО

Потпетице

ФРАНЦУСКИ ВЛАДАР ЛУЈ XIV (1643-1715) БИО ЈЕ НИСКОГ РАСТА ОН ЈЕ ЗБОГ ТОГА БИО НАРЕДИО ДА МУ СЕ НАКИНЕ ЦИПЕЛЕ СА ВИСОКОМ ПОТПЕТИЦОМ ДА БИ ИЗГЛЕДАО ВИШИ ТО СУ БИЛЕ ПРВЕ ЦИПЕЛЕ СА ВИСОКОМ ПОТПЕТИЦОМ ЊЕГОВИ ДВОРАНИ УБРЗО СУ ПРИХВАТИЛИ ТУ НОВИНУ ПОШТО СУ СЕ ПРВИ ПУТ ЈАВИЛЕ У ФРАНЦУСКОЈ ВИСОКЕ ПОТПЕТИЦЕ ДОБИЛЕ СУ ИМЕ „ФРАНЦУСКЕ ПОТПЕТИЦЕ“

Микроскоп

ПРВИ МИКРОСКОП ИЗРАДИО ЈЕ ПОЧЕТКОМ XVII ВЕКА ХОЛАНЂАНИН ХАНС ЈАНСЕН. ТАЈ МИКРОСКОП ИМАО ЈЕ ДУРБИН ДУГАЧАК ОКО 45 САНТИМЕТРА, КОЈИ ЈЕ БИО ПОСТАВЉЕН НА ТРИ ПОЗЛАКЕНА ДЕЛОВА

Челично перо

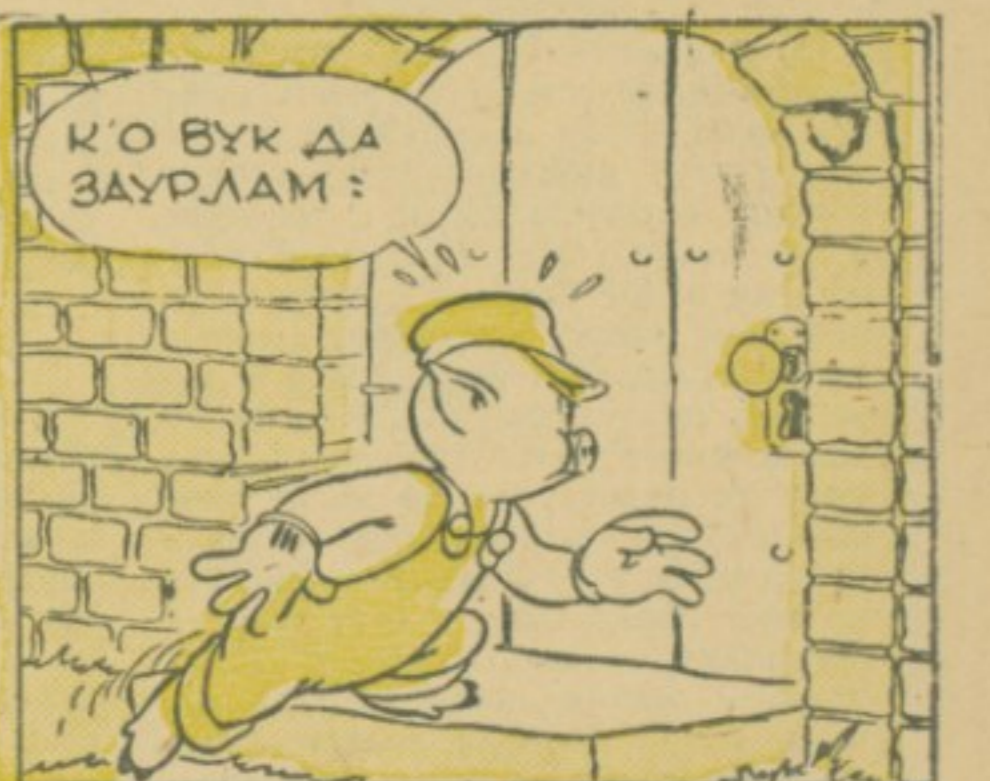
ЧЕЛИЧНО ПЕРО ПОЧЕО ЈЕ НАГЛО ДА ПОТИСКИЈЕ ГУШЧИЈЕ, КОЈИМ СЕ ЧОВЕК СЛУЖИ ПУНИХ ДЕСЕТ ВЕКОВА, ТЕК КАДА ЈЕ 1826 ГОДИНЕ ФРАНЦУЗ МАЖОН ПРОНАШАО МАШИНУ ЗА ИЗРАДУ МЕДИЦИНСКИХ ПЕРА.

Стеаринска свећа

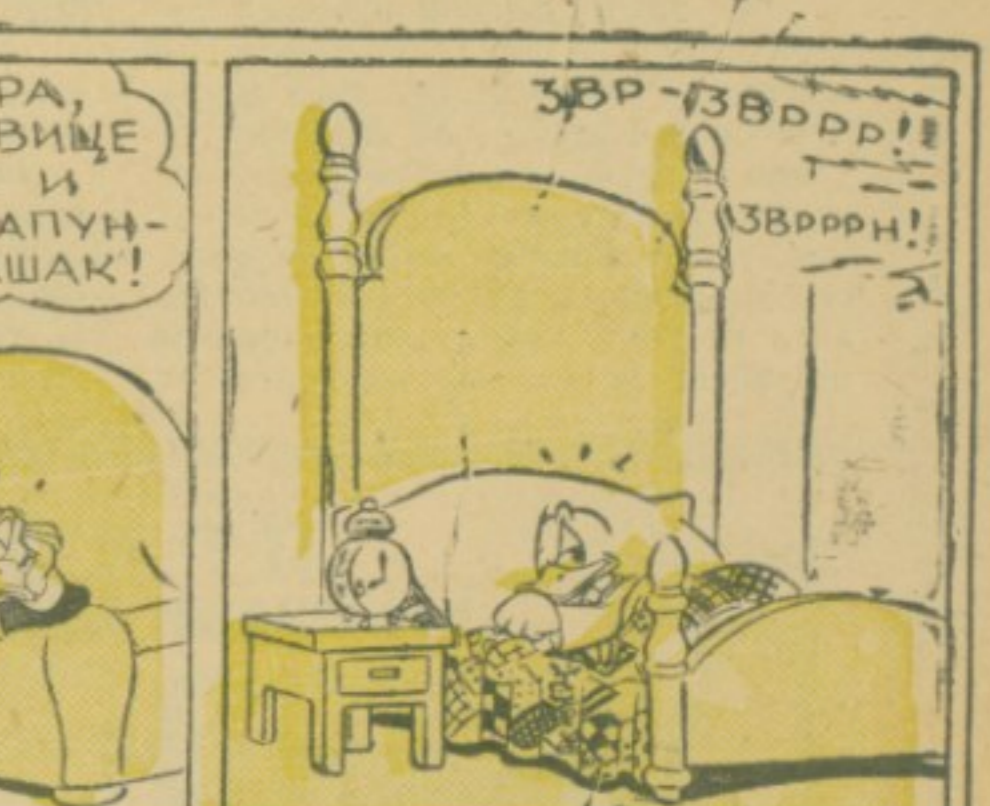
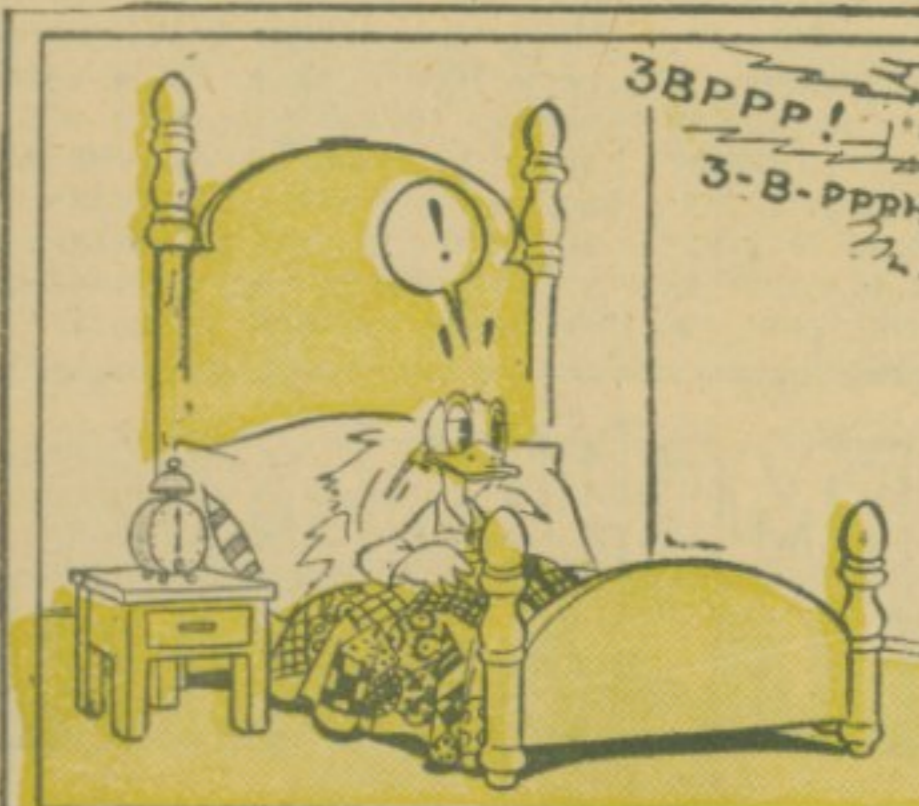
КАКО СЕ СВЕЋЕ ЈАВЉАЈУ ВЕР У XV ВЕКУ, ПРВУ СТЕАРИНСКУ СВЕЋУ ИЗРАДИО ЈЕ, КАД ЈЕ ПРОНАШАО СТЕАРИН, ФРАНЦУСКИ ХЕМИЈАР ШЕВРЕ (1786-1889) ПРВА ФАБРИКА СТЕАРИНСКИХ СВЕЋА ОТВОРЕНА ЈЕ У ПАРИЗУ 1854 ГОДИНЕ.

ТРИ ПРАСЕТА

ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

ДА ДА РШВА ПРОЛМ

Са севера на југ без маме и комтаса

Сваке године многобројна јата птица селица предећу с једног на други крај земљине кугле; у пролеће према северу, у крајеве где свијају гнезда и изводе птиће, а најесен натраг на југ, да у току зиме, кад у северним пределима нестане инсеката и зеленила, не би угулиле од глади.

Од леденог доба

По мишљењу научника, птице су почеле да се селе још крајем леденог доба. Први податак о огромним јатима која путују из велике даљине оставили су, пре тридесет и пет векова, Јевреји. Разлог због кога се птице селе није, како се то већином мисли, искључиво ниска температура која зими влада у северним пределима. Утврђено је да чак и многе врсте тропских птица могу да поднесу веома ниску температуру — до неколико степени испод нуле, а познато је да има птица које преко целе године живе у арктичким пределима. Птице селице предећу хиљаде километара и мењају место боравка углавном ради исхране. Сваке године у пролеће или почетком лета излегу се милиони птића за које родитељи морају да добављају храну — инсекте, семење и друго. Да би за све било довољно хране, у појединим шумама и гајевима, на ливадама и пољима не сме да буде сувише гнезда. Птице се, дакле, и због тога селе да би се равномерно распоредило по свим крајевима земље у којима за њих има хране. Када то не би чиниле, многе би птице по-

роднице биле осуђене на смрт од глади. Број птица би се за кратко време веома смањило када би све стајло живеде на истом месту, а то би брзо погодило привреду многих земаља, јер, иако и саме наносе штету усенима, оне су, због тога што уништавају разне инсекте, глодаре и корове, веома корисне.

Захваљујући природном нагону, птице су решиле читав низ својих „проблема“. Миллиони птица које зимују у топлим крајевима на јужној полулопти, враћају се сваке године у своју стару постојбину и тиме стварају много боље услове за живот оним птицама које остају на југу.

Узрок сеобе

Већина птица селица носи јаја и изводи птиће на северној хемисфери, где је клима за то веома повољна. Али то није једини разлог. На северној земљиној полулопти има много више копна него на јужној, па према томе и много више хране за птице и њихово потомство. То је нарочито важно за оне птице селице које носе више јаја и одједном морају да хране већи број птића. Њима су потребна пространства „ловништа“ да би прехранили своје увек гладне птиће. Због тога многе птице граде гнезда у крајевима где поларни дан траје шест месеци, тако да скоро непрестано могу да траже храну за своје птиће. Колико је та родитељска дужност за птице тешка види се по томе што навесне врсте, у време кад хране птиће, морају да прибаве

и четири пута више хране него обично. Да је занста много инсеката, зрнелва и другог потребно за исхрану птица најбоље се види по њиховом броју. У Канади, на пример, према процени стручњака, преко лета има око десет милијарди птица. Ујесен кад птићи одрасту тај број се удвостручи.

Време поласка на далеки пут, правац и трајање лета различити су за разне врсте птица селица. Гако, на пример, ласте са Гренланда и из северних крајева америчког континента полазе на југ већ у јулу месецу, али се у Сједињеним Америчким Државама често задрже до почетка октобра. Мале птице певачице проведу на путу од Канаде до земаља које заплускује топла Голфска струја четири до осам недеља. Оне успут највише времена изгубе у тражењу хране.

За време сеобе птице обично лете не замарајући се много и често се заустављају да би се одмориле и потхраниле. Чак и веома брзе птице патке не прелазе дневно више од 450 километара. Већина птица лети на висини од 300 до 1.000 метара. Међутим, кад треба да прелете високе планине јата се често вину и на много веће висине. Тако ждралови, чапље, па и неке ситније птице певачице, кад из Сибира лете за Индију, предећу Хималаје на висини од око 7.000 метара.

Птице које прелазе и по тридесет хиљада километара

Златне звјездовке свијају гнезда далеко на северу, а зимују око

Хорнског Рга. Селице се на југ, многа јата ових птица прелете од једног пут од Нове Шкотске, у САД, до Венецуеле — око 3.000 километара. Неке морске ласте предећу у јатима Атлантски Океан, летећи од Америке до Француске, а затим преко Западне Африке на острва јужних мора. Многе врсте морских птица предећу сваке године по тридесет хиљада километара, путујући с једног краја земљине кугле на други.

Од птица селица многе имају не-

обично развијено осећање за време. Једна врста гњураца, која живи над северним пределима Пацифика, сваке зиме у исти дан и исти час долеће на одређена острва јужно од Аустралије. У јатима од више милиона птица, ти гњурици слећу на једно острво сваког 23 новембра у 19 часова и 45 минута, док на суседно острво друго јато стиже сутрадан у 8 часова увече. То се догађа без икакве промене и са изванредном тачношћу већ дуго година.

Кад ће јата кренути на пут и који ће правац изабрати не одређује случај већ необјашњиви инстинкт птица селица. Сва јата која упролеће и најесен крећу у нове крајеве држе се увек одређеног пута обележеног најчешће морским обалама, планинским венцима, речним долинама и пустињама.

СТВОРИЛА ЈЕ СУНЧЕВУ ПОРОДИЦУ

Васиона је за човека огроман и тешко схватљив простор, у коме се налази преко 100 милиона звезданих система на удаљености од по 800.000 светлосних година. Такав један систем је и Млечни Пут, дуг 100 хиљада, а широк 30 хиљада светлосних година. У сваком таквом систему — галаксији — кружи неких 250 милијарди звезда, које су међусобно удаљене по пет светлосних година. Те звезде су разне боје, светлосне јачине и величине. Једна таква звезда је и наше Сунце, које је од нас удаљено 8 светлосних минута (145 милиона километара). Око њега круже његови пратиоци на различитој удаљености. Тако је планета Плутоун удаљена од Сунца 5,5 светлосних часова.

По мишљењу неких стручњака, Сунце је пре много милиона година имало звезду близнакињу с којом је путовао кроз бескрајни звездани простор. Та близнакиња била је много већа од њега. У једно време она је почела да се страшно надува и постала је, како астрономи кажу, „црвени џин“. У

њеном средишту температура је износила око 100.000 степени и она није могла дуго да одоли страховитом притиску изнутра. И док се обртала брзином од неких 160 милиона километара на сат, температура јој се стално повећавала. Наједном се запалила и распрунула. Настала је страховита експлозија, услед које је дошло до распршавања ужарене гасовите масе око Сунца. Та маса добила је облик диска. Она се најпре згуснула у велике капи, од којих су настале планете Јупитер, Сатурн, Уран и Нептун, а затим у неколико мањих капљица из којих су постале мале планете Меркур, Венера, Земља, Марс, Плутоун и њихови сателити. Тако је Сунце добило своју породицу.

Овакве експлозије дешавају се у васиони сваких 2 до 300 година. Прву експлозију запазили су Кинези 1054 године. За 4 милијарде година (а то је старост најстарије звезде) десило се око 10 милиона оваквих експлозија, уствари родило се 10 милиона планетских система као што је наш сунчани систем, са близу милион планета.

Невероватне ИСТИНЕ

Нема, ваљда, земље на свету у којој се читају новине а да у њој нису познати Риплијево име и његови цртежи. Роберт Рипли је прво заинтересовао Америку, потом Европу, а затим цео остали свет. У Америци је успео због тога што се сетно нечега што другима није пало на ум. Рипли је дошао на мисао да изнесе чињенице које се, уствари, никога не тичу, које ништа нарочито не значе и никога нарочито не

преда рукопис уреднику, а чланак још није био написан. Тада је на брзину покупио неколико спортских вести, саставио од њих једну страну цртежа са кратким текстом и дао свему томе необичан наслов „Веровали или не“.

Овај чудно састављен „чланак“ заинтересовао је читаоце и уредник му је предложио да и за идучи број спреми нешто слично. Отдада је сваке недеље давао по једно „Веровали или не“.

као о првом човеку коме је тај лет успео. Рипли је тада објавио цртеж авиона над морем и испод њега написао: „Линдберг је 67 човек који је без спуштања прелетео Атлантик“. Риплију је стигло мноштво писам у којима су га читаоци називали лажовом и тражили да ово своје тврђење и докаже. Рипли је само то и чекао. Он је доказао да су Браун и Алкон прелетели Океан још 1919 године, да је те исте године енглеска ваздушна лађа „Р-34“ са посадом од 31 члана прелетела из Шкотске у Америку и натраг, а немачки пепелин „Р-III“ са 33 члана посаде, 1924 године, из Фридрихсхафена у Немачкој до Лехерста у САД. И стварно, Линдберг је био 67 човек који је прелетео Океан. Тиме је Рипли доказао да не лаже.

Виљем Тел није устрељио јабуку

Рипли је исто тако доказао да су многи догађаји из историје или књижевности, које цео свет прима као истину неосновани и нетачни. Ево само једног примера: нама је свима познато да је Виљем Тел устрељио јабуку на глави свога сина. Рипли је нашао доказе да у швајцарском кантону Ури, у коме је живео Виљем Тел, уопште не расту јабуке.

После првог објављеног цртежа Рипли је нацртао више хиљада „Веровали или не“. Потера за невероватним стварима постала је његово право занимање. Он је због тога прокрстарио преко 200 земаља. „Нећу бити задовољан све док не испитам и не претражим сваки кутић на земљиној кугли и не докажем да је истина често невероватнија од измишљеног“ — рекао је Рипли. И стварно, све до своје смрти он је непрестано путовао тражећи невероватне истине.

Риплију су свакодневно стизала многобројна писма. Он је имао више сарадника који су читали та писма и прикупљали занимљиве и невероватне чињенице. Али, њему су највише помагали читаоци, који су му писали и обавештавали га о необичним стварима. После његове смрти његови сарадници наставили су његов посао.

Ето како је Рипли на необичан начин, веровали или не, постао познат у целом свету.

ПРВО „ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ“

ЕНГЛЕЗ Ч. ДАРВИ СКОЧИО ЈЕ УНАЗАД 3 МЕТРА 93 СМ (СТЕ-РЕТИМА У ДУ-КАМА)

СЕТАТЕ ЛИ СЕ ОНОГ АМЕРИКАНЦА КОЈИ ЈЕ ИШАО КОД РАЧАЛУЈИ НАТРАШЊЕ С КРАЈА НА КРАЈ КОТИ-НЕНТА

Р.П. ВИЛИЈАМС ИЗ НУ ЛОНДОНА СКОЧИО ЈЕ ИЗ ЗА-ЛЕТА ТРИ И ПО МЕТРА У ВИДИНУ (1905)

ЕД. ЛАМИ СКОЧИО ЈЕ У ДАЛЈИНУ НА ЛЕДУ 7 М. 80 СМ. (1913 ГОД.)

Х. ХИЛМАН И Л. РОБЕРТСОН ПРЕШЛИ СУ 100 ЈАРДИ (91,4 МЕТРА) ЗА 11 СЕКУНДИ ДИ ТРЧЕКИ „С ТРИ НОГЕ“

С.А. СИ ПРЕСМАКУТАО ЈЕ НА ЈЕДНОЈ 100 ЈАРДИ (91,4 М.) ЗА 11 СЕКУНДИ

М. ПОЛИКЕН ИЗАРМАО ЈЕ 1912 ГОД ПОД ВОДОМ 6 МИНУТА 29 4/5 СЕК

А. ФОРТЕП ИЗ ТОРОНТА ПРЕТРАЧО ЈЕ НАТРАШЊЕ 100 ЈАРДИ (91,4 М.) ЗА 14 СЕКУНДИ

АУСТРАЛИЈАНАЦ У.М. БАРНЕТ ПРЕСКОЧИО ЈЕ КОНОПАЦ 11.810 ПУТА УЗАСТОПЦЕ (СКОЧАЊЕ ЈЕ ТРАЈАЛО ЧЕТИРИ САТА)

могу да интересују, али имају две одлике: необичне су и истините. Често Риплијеве истине изгледају измишљене, али он је био увек спреман да докаже њихову тачност

Чудан чланак

Рипли је пре више од четрдесет година био спортски сарадник једног њујоршког листа. Писао је и сам илустровано спортске чланке. Једног дана Рипли није био расположен за писање. Приближавао се крајњи рок када је требало да

Први Риплијев цртеж биле су карикатуре неколицине спортиста: једног Аустралијанца који је за 4 часа 11.810 пута прескочио конопца, неког младог Американца који је прешао целу Америку са огледалом у руци, корачајући натрашке, једног Енглеца који је за 11 секунди у скоковима прешао 35 метара итд.

Међутим, Рипли је изазвао право интересовање тек када је Линдберг прелетео Океан. Новине делог света писале су о Линдбергу

ПЛЕМЕНИТОСТ АНРИЈА ДИНАНА

Промиче топ за топом, пушка за пушком. Непрегледне колоне француске војске хитају на бојиште код Солферина, у сусрет аустријским трупама. За који часак човек ће ударити на човека и бојно поље у крви огрезути.

Ту француску војску посматрао је, у јуну 1859 године, тридесетогодишњи Швајцарац Анри Динан, лекар по занимању. Гледао је Французе како журе у бојни окршај, замислио — а после и чуо — како рањеници запомажу од болова, и питао се: „Како да се помогне онима који, рањени и искрваљени, изнесу живе главе из ратног огња? Како да се помогне не само рањеним Французима, него и Аустријанцима — човеку уопште?“

Дубоко коснут оним што је видео и чуо, Анри Динан, по завршеној борби, зове у помоћ неке туристе и одмах с њима преуређује једну цркву у болницу. Од сељака узима кукурузовину, од које прави лејаје за рањенике, а од сељанки добија платно за завоје. Али, то није било довољно, јер помоћ је тражило 40.000 унесрећених људи. Трудели се да им што више помогне, Динан долази на мисао да оснује једно друштво које ће спасавати рањенике и уопште помагати људима у свим несрећама које их сналазе.

Замисао Анрија Динана остварена је неколико година доцније — у августу 1864. Тако је постао Цр-

вени крст, међународна организација која помаже рањеницима у рату и пострадалима у миру.

Када је, 1901 године, добио Нобелову награду, Динан је сав свој новац уложио у јачање Црвеног крста. Девет година доцније, у октобру 1910, велики пријатељ човечанства Анри Динан умро је — као сиромаш.

Данас, милиони људи широм света раде за Црвени крст и милиони, у најтежим часовима, добијају помоћ од ове организације. Земљотреси, глад, епидемије, пожари, поплаве — све су то несреће у којима ће пострадалима увек пружи-ти помоћ Црвени крст.

Наш, југословенски Црвени крст спада међу наше највеће масовне организације.

ДОК СУ ТУРЦИ СЛАВАЛИ...

Још пре него што је почео аустриско-турски рат 1788 године, Аустријанци су се дуго носили мишљу да на препад заузму Београд, најјаче турско гранично утврђење, од чијег би освајања у многоме зависно повољан исход рата за Аустрију. Али, тај подухват они нису могли да изведу без помоћи српског становништва у самом Београду. Требало је наћи храбре и одлучне људе који ће изнутра помоћи акцију аустриске војске и отворити јој београдске капије.

Неколико година пре објаве рата Турској, аустриски официри вршили су тајна извиђања и направили прецизан план београдске тврђаве. Они су дошли у везу и са виђенијим Србима у Београду и придобили их за свој подухват. У уговорени час Срби су имали да отворе градске капије према Дунаву и да кроз њих пропусте аустриску војску.

Припреме за напад

Срби су на време извршили све потребне припреме. Међу њима и стигали су се својом одлучношћу Радич Петровић, Живко Миленковић, поп Никола Радомировић и браћа Новаковићи, Јован и Петар. Убрзо им се указала згодна прилика. Чувар градских капија био је стадан гост у крчми Јована Новаковића и овај га једног дана опије и у војску направи отиске његових кључева. Те отиске је поп Радомировић однео у Земун и према њима дао да се направе гвоздени кључеви.

Извршење плана постало је актуелно кад је почео руско-турски рат (1786). Тада су завереници склопили тајни уговор са аустриском војном командом у Земуну о заједничком нападу на Београд. Они су се обавезали да ће онага да на и часа кад то буде одређено отворити Тефтердареву капију, која води из горњег у доњи град, а на Дунаву Су-капију и Небојшину капију, где ће дочекати аустриску

војску која ће се чамцима превести Дунавом. Капије су имали да отворе Јован Новаковић, Радомировић и Миленковић, а Радич Петровић требало је да буде спреман са својих 200 наоружаних људи.

Завереници су упорно настојали да у уговор уђе и одредба "да се свим хришћанима који се сада налазе под турским игом за седам година, рачунајући од закључења мира, опросте све порезе и да им се даду све слободе". Уговор је састављен и потписан у Земуну, 15 новембра 1787 године, а за препад одређена је ноћ између 2 и 3 децембра. Као залогу да ће своје дужности из уговора часно извршити, Срби су дали као таоца Петра Новаковића-Чардаклију, доцније чувеног дипломату из Првог устанка.

Невреме над Београдом

Последњих дана новембра, на аустриској страни вршени су тајни покрети трупа, а 2 децембра скупило се око 10.000 војника у Новим Бановцима, где је требало да се укрцају и спусте низ Дунав. Под Београд су имали да стигну око поноћи.

Те ноћи над Београдом је беснело невреме. Вејао је снег, а на Дунав се била спустила густа магла. Завереници су приступили извршењу свога задатка. Отворили су дунавске капије, а Радич Петровић распоредио је своје људе по заклонима поред градских бедема. Београд је био у дубоком сну. Да би се заштитиле од међаве, турске страже биле су се завукле у стражарнице. Ноћ је била мрачна, а дунав-

пију пристала једна лађа с војницима. То је било све. Међу завереницима завладала је страшна неизвесност.

Завереници напуштају град

Пред саму зору, на другој обали планула је ватра. Био је то уговорени знак да се напад не може извести.

Бојећи се турске освете, завереници су морали да напусте Београд. Пре тога, они су позаглављивали турске топове према Дунаву, а затим, заједно с војницима која

су се били искрцали, прешли на аустриску страну. Један савременик је забележио да се међу војницима, од којих је био приличан број Срба-добровољаца, малазно и Карађорђе, који ће двадесет година касније на челу устаника победоносно ући у Београд.

Тако је, због неумешности аустриских команданата, пропао овај покушај напада на Београд. Већ у Новим Бановцима, при укрцавању, настао је неред, који се касније још и повећао. Лађе су изгубиле везу међу собом и раштркале се по Дунаву. Оне су се заплитале у шибљаке и целу ноћ дутале око Београда. Неке су пристале уз Ратно Острво, а друге је Дунав однео до под Борчу и Панчево.

"Како је ону ноћ страшна зима и снег велики био — записао је је дан стари летописац — и Турци по својим конацима, поспали били, нису осетили да је војска у град улазила. Кад ујутру нађу градске

капије отворене, траг по сокацима од војничких чизама, топове заглављене, онда се сете да је од Немаца хтеда превара бити и почну се боље чувати. Сутрадан одмах Турци почну од куће до куће ићи, те кога од Срба нема у Београду све им куће попечате и похарају..." Прота Матеја каже да сви завереници нису успели да напусте град и да су неке Турци ухватили "па су им све од луча цепке под нокте ударали док их с тим мукама нису поморили".

Ускоро је избио аустриско-турски рат. После дуге опсаде и уз много жртва, септембра 1789, аустриски генерал Лаудон успео је да заузме Београд. У борби је учествовало 62.000 аустриских пешака и 12.000 коњаника. Неколико десетина хиљада радника копали је опсадне ровове. Град је тукло 365 аустриских топова. А оне дешембарске ноћи могло је, готово без жртава да га заузме 10.000 војника.

БРОДОВИ КОЈИ СЕ НИКАД НИСУ ВРАТИЛИ

Чим се осетио практичан значај радиотелеграфије, поморско бродарство било је прво које је почело да је користи. Захваљујући радиотелеграфији, стотине хиљада људи спасло је животе. Али се и поред тога дешавало да понеки прекоокеански брод пође из пристаништа и негде на пучини, заједно са посадом, путницима и товаром ишчезне без икаквог трага.

На путу за Шангај

Таква судбина задесила је амерички прекоокеански брод "Ејшиетик принц" када је у септембру 1927 године напустио пристаниште у Сан Франциску и кренуо за Шангај. То је било прво путовање овога брода, који је имао посаду од 128 официра и морнара и око 500 путника.

Још првог дана у канцеларију бродарског друштва, власника овога брода, почели су непрекидно да стижу радиотелеграфски извештаји из којих се, између осталог, могло закључити да ће овај брод срећно и за кратко време превалити свој далеки пут. У тим извештајима ни једном речју није се помињао драгоцени товар који је брод носио. Живот је на броју текао на уобичајен начин. Изванредном брзином "Ејшиетик принц" је пловио према циљу. Али, одједном, извештаји са брода престали су да стижу, као да их је неко прекинуо. Брод "Ејшиетик принц" заћутао је заувек.

Три године после тога једна британска топовњача, крстарећи покрај обала Јужне Кине, да би заштитила британске трговачке бродове од кинеских гусара, зауставила је један мали брод који је изазвао сумњу посаде. Приликом претреса, британски морнари су пронашли у тајном скровишту овога бродођа двадесетак златних полуга. Никакве претње нису могле да присиле кинеског капетана и његову посаду да признају откуд им толико злато. Можда би читав ствар остала заувек загоњет-

СКРИВАЛИЦА

Ако пажљиво загледасте ову слику приметите још две птице, верверичу и пса који су се негде сакрили.

ка, да за време истраге није извршено самоубиство један члан кинеске посаде, оставивши за собом писмо у коме се, између осталог, говорило: "Знајући да ће "Ејшиетик принсом" бити упућен један товар злата за кинеску народну банку, нас шездесторица легалиста смо се укрцали на брод. Девеог дана вожње, према раније утврђеном плану, на препад смо заузели радиотелеграфску станицу и савладали посаду. За кратко време постали смо господари брода. Сандуке са златним полугама одмах смо пребацили на наш брод који нас је очекивао јужно од Формозе. Затим смо потопили "Ејшиетик принс" са свим што је било на њему.

Превоз смртоносног товара

То је било једног топлог јулског дана 1930 године у пристаништу Галвестону, на обали Мек-

сичког Залива. Кордоњи војске, полиције и ватрогаснац блокирали су читав град, а пре тога исељили су све становнике. Тишину која је завладала овим местом одједном је прекинула хука мотора. Један камион црвено обојен полако се кретао према пристаништу. На бледим лицима возара и његовог помоћника блистале су крупне капље хладног зноја, јер су превозили опасан товар. На кеју их је чекао брод "Сугбо". Био је под пуном паром. Утовар са камиона у брод вршио се пуних осам часова. Осим капетана и бродске страже која је присуствовала утовару и за ћутање добила добре награде, нико од остале посаде није имао појма да је "Сугбо", напуштајући Галвестон носио у својој утроби две хиљаде

килограма нитроглицерина, једног од најјачих експлозива.

После неколико дана лагане пловидбе брод је најзад срећно испловио из Панамског Канала и отиснуо се на пучину Тихог Океана. Последњи радиограм са брода гласио је: "На броду стање редовно. За два дана стижемо на циљ". Од тог тренутка "Сугбо" више нико није видео, нити му се икада могло ући у траг.

Загоњетан нестанак школског брода

Пред сам крај 1937 године немачки школски брод "Адмирал Карлфангер" упловио је са шезде-

сет питомаца трговачке морнарице у чилеанско пристаниште Велингтон. Пошто је натоварен потребан провијант, брод је после петодневног задржавања напустио Велингтон и кренуо на југ, за Буенос Аирес. Срећно опловио је око Јужне Америке, упловио је у Атлантски Океан и под повољним ветром јурио је своје циљу. Вест која је послана са овога брода после преласка Рта Сан Дијега, била је толико пуна оптимизма, да се ни по чему није могло закључити да ће она бити и последња. Неколико недеља јединице чилеанске и аргентинске ратне морнарице трагале су за несталним школским бродом, али без успеха. "Адмирал Карлфангер" нестао је са неодокупном посадом. Иза њега није остао ни најмањи траг. Његова судбина остала је и до данас неразјашњена.

Нок - аут без ударца

Једини бокс-меч који се завршио нок-аутом без иједног ударца одржан је у енглеском граду Бристолу 1943 године. Два талентована америчка боксера Фетер и Милон попела су се на ринг. Већ у почетку меча Милон је одлучио да изненади противника брзим налетом. Једва је чекао да одјекне гонг. Његов менаџер био је убеђен да ће Фетер, изненађен оваквом тактиком, брзо капитулирати. Међутим, десило се ништо што нико од многобројних гледалаца није очекивао. Када је гонг одјек-

нуо и боксери се устремили један на другога, Милон је из све снаге замахнуо циљајући браду противника. Фетер је спретно избегао ударац и брзо се склонио у страну. Милон је распалио песницом у ваздух, изгубио равнотежу, саплео се и треснуо главом о под тако јако до се смења несвесно. Судија је, нагнувши се над њим, одбројао до девет и пошто Милон у том времену није могао да дође свести, прогласио је Фетера за победника — нок-аутом.

Тајна укротитеља ЗМИТА

Укроћавање змија је професија којом су се људи бавили још у далекој прошлости. И данас се у Јужној Америци, Африци и Индији могу видети укротитељи змија који јавно приказују своје вештине. У Јужној Аме-

рици Индијанци дресирају отровне змије за чување својих вртова и њива. Они се не боје ни отровних инсеката. У јануару 1947 године француском научнику Шевалијеу успело је да проникне у тајну укротитеља змија на Обали Слонове Кости (Француска Гвинеја). Укротитељи змија из племена Уобе, с којима се упознао Шевалије, ловили су без икакве опасности и најотровније змије. Они су их слободно хватали рукама и стављали око врата при чему змије нису показивале никакве агресивне намере. Кад би неко свирао или певао, змије би брзо прилазиле певачу са уздигнутом главом. Укротитељи су показивали Шевалијеу да змијама нису повађени ни зуби ни отровне жлезде.

Они су му затим објаснили у чему се састоји њихова тајна. Пре него што пођу у лов на змије, направе кашу од извесних врста трава (Шевалије их је научно класификовао), којима намажу своје тело и руке и змије не нападају тако намазане људе. Да би се змије учиниле безопасним, истом кашом се премажу и њихова уста. Змије тако остану неагресивне више од недељу дана. Шевалије објашњава дејство тих трава мирисљавим уљима које оне садрже и од којих змије постају као пијане за дужи времена.

рици Индијанци дресирају отровне змије за чување својих вртова и њива. Они се не боје ни отровних инсеката. У јануару 1947 године француском научнику Шевалијеу успело је да проникне у тајну укротитеља змија на Обали Слонове Кости (Француска Гвинеја). Укротитељи змија из племена Уобе, с којима се упознао Шевалије, ловили су без икакве опасности и најотровније змије. Они су их слободно хватали рукама и стављали око врата при чему змије нису показивале никакве агресивне намере. Кад би неко свирао или певао, змије би брзо прилазиле певачу са уздигнутом главом. Укротитељи су показивали Шевалијеу да змијама нису повађени ни зуби ни отровне жлезде.

ПРИЈЕМ КОД СУЛТАНА измењен због Милоша Обилића

Византинци су се према страним дипломатским претставницима опкодили са нарочитом пажњом. Тај обичај примили су од њих и Турци још пре него што су 1453 године освојили Цариград. Међутим, један догађај изменио је начин опхођења Турака према страним дипломатима. Узрок овој промени био је неко други него Милош Обилић...

Од Косова па све до краја 16 века, у току два столећа, приликом претстављања страних дипломатских претставника и њихове пратње султану одржавао се церемонијал који су многи странци оценили као варварски.

Дипломати европских земаља морали су данима да чекају да их султан прими у аудијенцију. Посланицима није био заказиван пријем, него су свакодневно долазили у двор. Прекопута чекаонице у којој су проводили дане, налазило се затвор у коме су целати мучили и убијали затворенике. Страни посланици јасно су могли да чују јаке несрећника који су у затвору страдали.

Када би се султан најзад решио да прими стране посланике, онда би „кашици-баша“, главни дворски вратар, уствари заповедник султанове телесне страже, добио наређење које је гласило: „Нека се пси нахране.“ Тада би посланици и њихову пратњу из оне непријатне чекаонице спроводили до једне ве-

лике дворане у којој им је велики везир приређивао ручак.

После ручка, дипломатима су поклањана свечана одела. Број тих одела био је утврђен. Француски посланик добијао је 24 одела, енглески 16, а венецијански само 12 одела. Затим су страни посланици слали султану своје поклоне да би их видео пре аудијенције. То је, наравно, било непотребно, јер се сваки посланик трудио да о поклонима своје земље још много раније обавести султана преко везира и њему потчињених службеника. Странце је тек после свега тога примао султан, и то на веома необичан начин.

Крајем 16 века Калос, енглески посланик у Цариграду, овако је описао аудијенцију код султана Селима II, који је имао надимак Глупи и ушао у историју под именом Селим Глупи.

„Када је јављено да је све спремно — пише Киол — амбасадори су са својом пратњом уведени у личне одаје турског владара. У једном малом, чудно украшеном одељењу изненада су их зауставили, одвајајући једног од другог све по пет корака. Тада су сви ућутали.

Султан је седео у одељењу које је било одвојено само једном завесом од онога у коме су се налазили посланици са својим пратиоцима. Кроз једно мало прозорче султан је могао да види све што се међу странцима догађа. Посланици

су један за другим одлазили да по здраве Великог Турчина, (тако се султан у то доба називао међу дипломатима) а за то време његови дворјани показивали су му кроз прозорче поклоне. Све се то одиграло у највећој тишини. Чланови пратње у оном првом одељењу нису ни знали да се султан налази тако близу њих. Они су улазили један за другим, а пред султана вођили су их „ода-баша“ и „кашици-баша“. Сваки од њих ухватио би посетноца за руку, а један би га слободном руком држао још и за врат, водећи га тако до султановог престола. При томе су турски дворјани сваком посетнику пажљиво опипавали руке, из страха да у њима није можда скривено оружје.“

„То је више личило на хапшење него на претстављање моћном султану — вели незадовољни Киол. — Како би се који од странаца приближио султановом престољу, клекнуо би, а један од дворјана, дубо-

ко се клањајући, подносио би му султанов штит да га пољуби. За то време султан је седео непомичан као какав кип, не удостојивши посланике ниједним погледом.

Тех после оваког претстављања, посланици су Селиму предавали своја акредитивна писма, а султанов одговор сваком посланику био је исти, кратак: „Посланици нека преговарају са мојим башама“. То је био читав церемонијал.“

Киол је био веома увређен таквим церемонијалом, за који је и рекао да више личи на хапшење не-

го на претстављање владару. Тада му је објашњено да је такав церемонијал уведен од времена када је на Косову Пољу, 1389 године, Милош Обилић, дошавши тобоже као издајник да султану ода распоред трупа кнеза Лазара, убио Мурата.

Овакав начин претстављања страних посланика на турском двору задржао се све до султана Мурата III, који је крајем 16 века увео културнији начин опхођења са страним дипломатима.

У ПЕЊИНАМА КРЕШЕЊИНСКОЈ ЧОВЕКА

На југу Француске, близу морске обале, пружа се Централни Масив, на коме се налази кречњачка висораван испресецана дубоким дукотинама. У кршевитом земљишту, које је покривено оскудним зеленилом, налази се приличан број неспитаних преисториских јама са траговима првих људи. У другима, близу места Корбера, откривени су цртежи преисториског човека.

Свакога дана на падинама Пеш-Мерла чобанчићи су напасали стада. Међу њима су се налазили Пјер Давид и Анри Дитертр. Верујући се по кришу, деца су често обилазила око дукотина. Знали су да у њима постоје улази у пећине, али нико није смео дубље да зађе. Причало се да из њих, у свануће, допиру неки чудни крици. Па ипак,

радознали чобани, Пјер и Анри, одлучили су да уђу у подземље.

То је било једне вечери, пошто су вратили говеда са паше. Узели су свећу и ушли у јаму. Од самог улаза спотнцали су се о камење и промбе, а што су дубље улазили све је било теже. Кад су превалили стотинак метара, напали су на тесан пролаз за другу просторију. Храбри малишани провукли су се и на десном зиду пећине угледали су, према светлости свеће, јасно нацртану човечуру руку. Пошто је ноћ поодмакла и свећа догоревала, деца су се вратила кући. Сутрадан су испричали шта су у подземљу видели.

За цртеж су се заинтересовали и научници. Одмах је улаз у пећину проширен и раскрчени унутрашњи пролази, па је почело испитивање. Научници су открили на иловачи-

и на зидовима нацртане мамуте, дивље коње говеда, људске руке, чељусти пећинског вука, вилице и костуре разних животиња итд. Та велика пећина, дуга око 1500 метара, имала је многобројна удубљења у којима се тешко дисало због устајалог ваздуха. Да би се створили што бољи услови за рад, у јаме је спроведено електрично осветљење. То је било 1922 године.

Одушевљен проналасцима, мали Пјер Давид напустио је чобански посао и постао водич кроз пећине. Постепено је и он узимао учешћа у раду стручњака. Године су пролазиле. Он се полако, самоучки упуштао у науку и покушавао да решава нека питања. Једнога дана, у децембру 1949 године, Пјер је закључио да у близини ове пећине постоји још једна. Пробрио је слој земље и продро у дворану која није имала природне везе са дотле откривеним просторијама. У њој је пронађено много костију давнишумрних животиња. Огромне вилице пећинских вукова и њихове јазбине остале су нетакнуте хиљада година. При главном улазу новооткривене дворане наишло се на неколико цртежа из каменог доба. Ту су нацртани коњи и неке животиње, које по мишљењу стручњака припадају породици мачака. Имали су, изгледа, мале шапе и малу главу. Дворана је окићена и изванредно лепим сталактитима.

Ту су нађени и трагови уметности из каменог доба. Нацртане су разне животиње малих шапа, чудноватог репа и великих рогова који потсећају на антилопе. Које животиње претстављају ови цртежи далеког човековог претка, још није утврђено. По мишљењу неких то су слике досад непознатих изумрлих животиња, а други сматрају да се ту ради о бићима које је машта прачовека створила долајући им замишљене и одузимајући природне особине. Овакој се претпоставци супротставља утврђено мишљење научника по коме је човек каменог доба увек давао реалистички облик свему са чим је долазило у додир. Што се тиче старости, наука је утврдила да су извесни цртежи рађени у првом периоду млађег каменог доба, док су други знатно старији. Иако ови цртежи немају лепоту облика и боје као слике преисториског човека које су пронађене у познатој Алтамирској Пећини, они ће знатно допринети проучавању живота нашег претка из каменог доба.

Крајњи југ Африке: врућ песак и бескрајне даљине пустиње Калахари. По тој пустињи лутају ниски људи, свега метар и по високи, кратких ногу и незграпна тела. Мушкарци имају опасач о коме висе кратка дрвена батина, а жене носе напред малу прегачу — и то је цело њихово одело.

То су Пигмеји, народ који живи животом преисториског човека. Данас их има свега три хиљаде, а сутра-прекосутра сасвим је их нестало.

Пигмеј не оре и не копа, он не зна ни за плуг, ни за мотуку, а и кад би знао — где му је земља за обрађивање? Лук и стрела — то је његово оружје и оруђе, лов — то је његов живот. Кад убију неку жи-

вотињу, Пигмеји пеку месо на врућем камењу, а таквих „шпорета“ — у Калахари — исуваше имају.

Подељени у мале групе, без сталног поглавце, Пигмеји се непрекидно сељакају. На то их нагоня-

У ЗЕМЉИ МАЛИХ ЉУДИ

потреба за проналажењем хране, а још више — страх од белог човека. Једно време, почетком овог века, колонизатори су сматрали Пигмеје за неку врсту мајмуна и организовали су читаве хајке на њих, као на ретку дивљак. Данас се то не чини и, место хајкача, за Пигмејима иду научне експедиције које проучавају порекло, живот и обичаје пигмејских племена.

Мали пигмејски народ, који би сав могао да стане у палату „Албанију“, живи је сведок дана који

У већини пигмејских племена влада моногамија — Пигмеј има само једну жену. Ратници и ловци, који се нарочито истакну својом храброшћу и вештином, уживају велико поштовање. Они имају право да први изабере себи жене.

Према малим и незграпним, Пигмеји могу и слома да нападу. Отколе га, са свих страна навалом коњима на њега и брзо га савладају.

А у руковању стрелом нема им такмаца. Врх стреле премазују неким отровом који је још тајна за белог човека. Страхан је то отров: од њега се одмах умире и тело погођеног човека брзо почиње да се распада. Своје прогонитеље Пигмеји обасипају читавим облаком стрела премазаних тим смртоносним отровом.

Пигмеј има чудну моћ — да у сред пустиње осети где би у земљи могло бити воде. На таквом месту он забаци у песак своју шупљу трску, коју увек носи уз се и — ретко се превари.

Од давнина у покрету, у сељакању с једног на друго место, Пигмеји изнад свега воле ширину и недогледне просторе. Затворен у „резерват“ или бачен у затвор, Пигмеј се одмах разболи и — брзо умре.

су претходили нашој цивилизацији. Пигмеји су живи беочук који веже афрички континент са далеким и давно прохујалим временима.

НОЛИНО ПУЊЕВА МОЊЕТЕ ДА УЛОВИТЕ?

11	21	9	52	56
1	25	48	16	15
6	35	10	4	32
3	51	31	20	17
12	27	70	24	75

Покушајте једном непрекидном линијом да окружите што је могуће више пуњева, спајајући тачке које су око њих нацртане. При томе не смеете прећи оловком два пута преко исте линије. Одмах ћемо вам рећи да је немогуће окружити све пуњеве, али ако збир бројева написаних на картицама пуњева које сте „уловили“ буде већи од пет стотина, ви сте добро решили задатак.

Није ПЧЕЛА вредна,
Није ШТЕДЉИВ,
Није МИРАН,
МРАВ МИШ

Ако би деца послушала неке савете које налазе у књигама, требало би да буду: мудра као сова, вредна као пчела, мирна као миш, штедљива као мрав. Кад деду грде, обично им кажу да су: слепа као слепи миш, љута као стрљен, да се шепуре као паун. А ипак, све то није тако. Сова није нимало мудра. Она спада у глупе и недосетљиве птице, а мудром су је прогласили само због њеног лењог и механичког држања. Пчела проведе велики део времена не радећи ништа. Она добар део дана лети без одређене намере и „ради“ врло мало. Миш никако није миран, већ је један од највећих галамација у животињском царству. У стању је да читаве сате котрља по поду орахе или лешнике, само да би уживао у звуку тог котрљања. Мрав готово никад не спреми већу резерву хране од оне која му је потреб-

на за један кишни дан, када је влажно и кад мора да остане „код куће“. Весели цврчак из познате басне узалуд је отишао да тражи храну од мрва-штедише. И њега је преварило опште мишљење да мрав има пуну оставу.

С друге стране, слепи миш није слеп како то његово име каже. Он има врло добро чуло вида, али како он храну лови само ноћу, његове очи нису навикле на сунчеву светлост. Исто тако стрљен није ни љут ни бесан. Он се никада без разлога „не љути“, а боде једино у самоодбрани. Ако се шепурите само као паун, онда сте ви врло скромни, јер паун врло ретко шири и показује свој заиста лепи реп. То најбоље знају деца која се често враћају из зоолошке баште љута што нису имала прилике да виде лезу од његовог шареног перја.

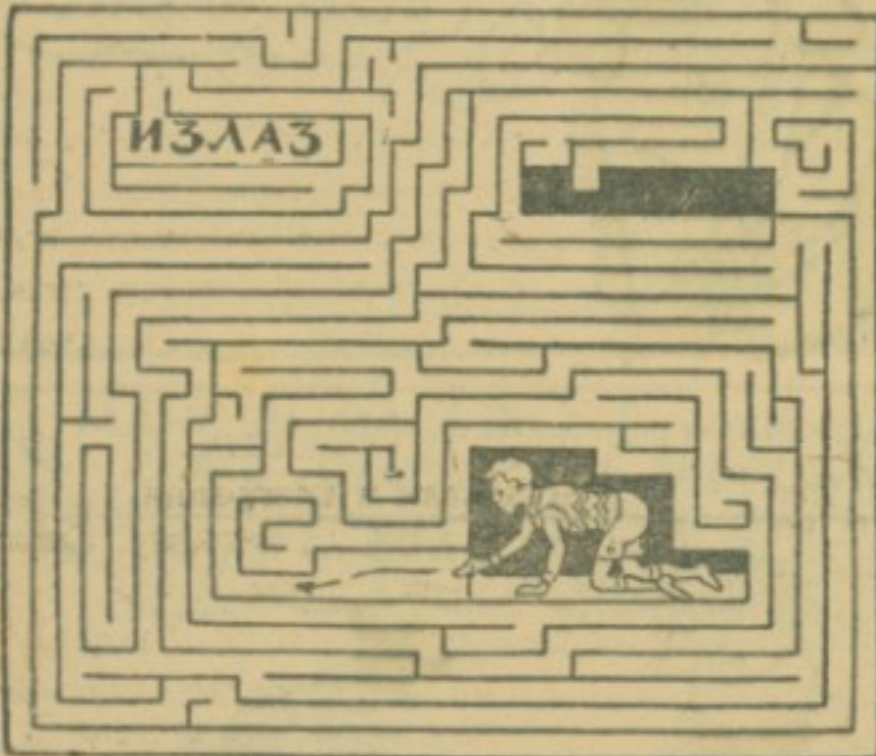

...утисак да уво звони, пишти или шушти — настаје услед поремећаја у унутрашњем уву, или услед инфективно-токсичких утицаја на слушни живац. У ове се убрајају поремећаји у крвотоку у самом уву, например код болесника са артериосклерозом или са повећаним крвним притиском, или услед поремећаја функције жлезда са унутрашњим лучењем. Понекад то се јавља и услед штетног утицаја алкохола и дувана.

...суд с млеком не треба хладити стављајући га на лед већ под лед — зато што се у првом случају хлади само доњи слој млека, који — као тежи — остаје у доњем делу суда. Ако се лед стави на поклопац изазваће се циркулација између расхлађеног горњег дела, који ће тежити надоле, и топлог доњег дела који ће тежити нагоре. Исти процес хлађења одиграће се и са ваздухом око суда. На овом принципу засноване су модерне хладњаче.

...дрва пуккетају у пећи — зато што се, док ватра траје, у дрвету догађају многобројне експлозије. До експлозија долази зато што се вода, која се у сваком дрвету налази, па и у најсувијем, претвара у пару. Пара заузима већу запремину и, тражећи више простора, с праском раскида дрвена влакна која је окружују.

ЛАВИРИНТ

Овај дечак залутао је и нашао се у некој мрачној соби. Помозите му да пронађе пут до собе из које може да изиђе, али пазите да не залута и стигне у другу мрачну собу.

ЗА ЛИ ЗНАТЕ?

АПАРАТ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ БРОДОЛОННИКА

Истраживања др Моиса Евинга, професора Колумбијског универзитета у САД, показала су да у водама океана постоји један слој у коме су притисак и температура такви да омогућују изванредно лако ширење звучних таласа, чак и најслабијих. У Атлантском Океану тај слој се налази на дубини од 1.280 метара.

На резултатима ових испитивања заснован је један нов апарат, зван "софар", који ће имати велики значај за проналажење бродоломника. "Софар" је врста радара и у стању је да прима звучне таласе и са даљине од 4800 километара. Ако брод буде даље задовољавајуће резултате, бродови и авиони носеће нарочито мале бомбе, које ће испуштати у случају опасности, а које ће бити подешене тако да експлодирају на одређеној дубини, у слоју који лако проводи звучне таласе. Ове таласе примаће "софар"-станице на обали, које ће на основу обичног тригонометриског мерења моћи да утврде тачно место експлозије и да радиотелеграфски обавесте о томе најближе бродове како би похитали у помоћ пострадалима. Специјални бродови за спасавање такође ће бити снабдевени оваквим станицама.

КЛИМА ПО ЖЕЉИ

Познато је да климатске разлике на нашој планети зависе од разлика у температури ваздуха, његовом притиску и влажности. Због извесних експеримената често је потребно да се добију услови различитих поднебља, па је зато једна америчка фирма израдила апарате помоћу којих може да се добије "клима по жељи".

Нова апаратура, којом се управља помоћу електронских релеја, може да створи климу било ког дела на земљи, од Сахаре до Сибира и од Јужног Пацифика до климе на Хималајима. Променом притиска могу да се имитирају висинске разлике до 21.000 метара висине, температура може да

се мења између минус 65 и плус 85 степени Целзијуса, а влажност од магловите атмосфере облака до сувог ваздуха пустиње.

НАЛАЗИ АРХЕОЛОГА-АМАТЕРА ВЛАДИСЛАВА ЦВИТАНОВИЋА

Археолог-аматер Владислав Цвитановић, са острва Вели Иж, које се налази у близини Задра, пронашао је остатке животиња које су постојале на овом острву још пре 85.000 година. То су остаци дивљих јелена, коња, говеда и свиња које су живеле на овом терену у доба када је острво било повезано са копном. Цвитановић је пронашао и окамењене шкољке од пре неколико милиона година. Стручњаци из Загреба потврдили су тачност тих налаза и они ће бити објављени у издању Југославенске академије знаности и умјетности у Загребу.

РЕЗЕРВОАРИ ОД КАУЧУКА

У Сједињеним Америчким Државама начињени су нови резервоари који ће моћи да се употребе, уместо досадашњих лимених канти, за чување и пренос течности. Ови судови, који су направљени од нарочите смесе каучука, могу да се празни, као гума за футбол, сложе и сместе тако да заузимају најмање простора. Како им удар не штоди, они могу да се избацују из авиона без употребе падобрана. Ови судови мењају облик и величину према количини и врсти течности која је у њих усута.

АЗБУКА СТАРА 5.000 ГОДИНА

Једна група француских археолога, која већ неколико година врши ископавања у Сирији, пронашла је недавно у развалинама града Уварита око 200 добро очуваних каменних плоча, исписаних неким досад непознатим знацима, за које се мисли да су старе 5.000 година. Ово је вероватно једна од најстаријих азбука на свету.

ЖИРОБУС — НАЈНОВИЈЕ СРЕДСТВО У ГРАДСКОМ САОБРАЋАЈУ

У једној фабрици у Цириху израђен је први жиробус, превозно средство које покреће електрична енергија из великих акумулатора који се, помоћу нарочитог система од три троле, пуње на крајњим станицама електричном енергијом из градске мреже. После пробних возњи са прототипом, израђени су први жиробуси намењени за вучу у рудницама алата у Јужној Африци. У Јвердону, Швајцарска, већ саобраћају два жиробуса. Путници жиробуса имају све удобности које пружа електрични погон: удобну и брзу возњу, без шума и непријатног мириса бензина. На крајњим станицама линије дуге до 4 километра, којом саобраћа жиробус, постоје нарочити електрични стубови из којих се за 2-3 минута напуне акумулатори за нову туру. Жиробус претставља опасног такмаца не само трамвају и аутобусу, већ и троллејбусу, јер његова употреба не изискује постављање шина и ваздушне мреже електричних жица.

И РИБЕ МОГУ ДА ДОБИЈУ МОРСКУ БОЛЕСТ

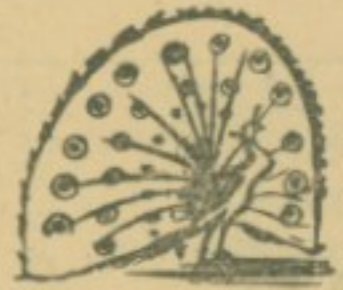
Испитивањима је утврђено да и рибе могу да болују од морске болести. Једна америчка научна експедиција ухватила је, у циљу научног истраживања, већу количину рибе дуж мексиканских обала. Та риба је у нарочитим базенима отпремљена за Чикаго.

За време путовања избила је изненада буре и брод се јако љуљао. Чланови експедиције хтели су да виде како се за време буре понашају рибе у својим базенима. Они су са изненађењем нашли да су готово све рибе пале на дно базена. Испитивањем је утврђено да су се рибе разболеле од морске болести. Рибе су у том ошамућеном стању биле за све време док је буре трајала. Кад је љуљање брода престало, оне су се убрзо повратиле у нормално стање.

...кубни метар воде из Атлантског Океана садржи 38 килограма соли, из Тихог Океана 37 килограма, а из Мртвог Мора 89 килограма соли.

...у старо време ратници и ловци умели су веома брзо да одапну стреле. За десетак минута добар стрелац могао је да одапне око 50 стрела. До даљине од 200 метара погоди су били веома тачни.

...паун је пореклом из Индије, али се одомаћио скоро у свим крајевима света.

...да би се испло један пар женских ча

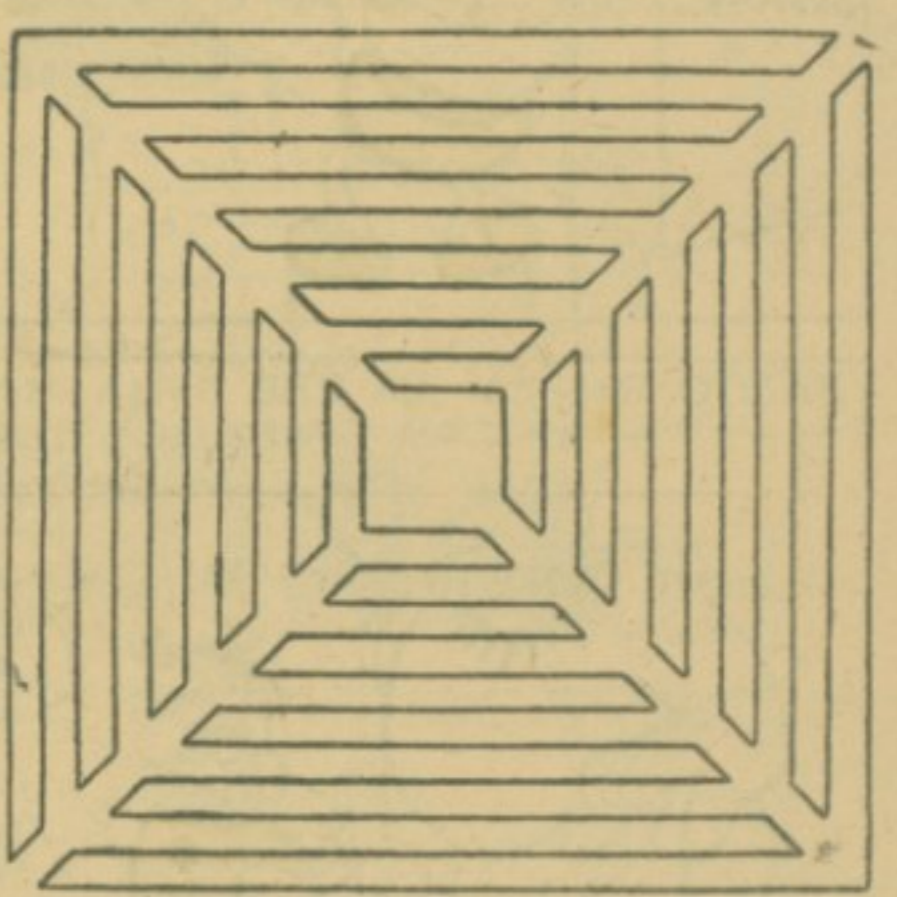
рапа потребно је око седам хиљада метара конца.

...за књиге које описују крајеве које туристи радо похађају, за такозване "бедекере", знали су и стари Римљани. Они су имали књигу са саветима за путовање до Кине и по Кини, као и књигу која описује све сувоzemне и поморске путеве у Римској Империји.

...прериски пас, који је добио име по томе што лаје исто као домаћи пас, никад не пије воду.

ОЧИ ВАС БАРАЈУ

Ова шара нацртана је једним потезом.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

СТРЕЛИШТЕ СА ИГЛАМА

Од једне даске и десетак дебљих игала може да се направи право мало стрелиште. Нацртајте на дасци мету с круговима, а присутнима дајте по једну иглу и реците им

да покушају да са даљине од пет-шест метара гађају у мету. Кад баце иглу, они ће очекивати да ће се она забодети у даску. Међутим, то се веће десити. И у случају да погоди, игла ће само пљоштимизе додирнути даску и пасти.

Да би игла могла да лети с врхом напред и да се забоду у даску, потребно је да се у њу претходно удене подужи конаш. Ако сваки од "стрелца" буде имао конаш различите боје, онда се на мети може видети и ко је најбоље гађао.

ЧАША-ВАНТУЗА

Није реч ни о каквом медицинском посту, већ о једном малом опиту који је, као и вантузе, за-

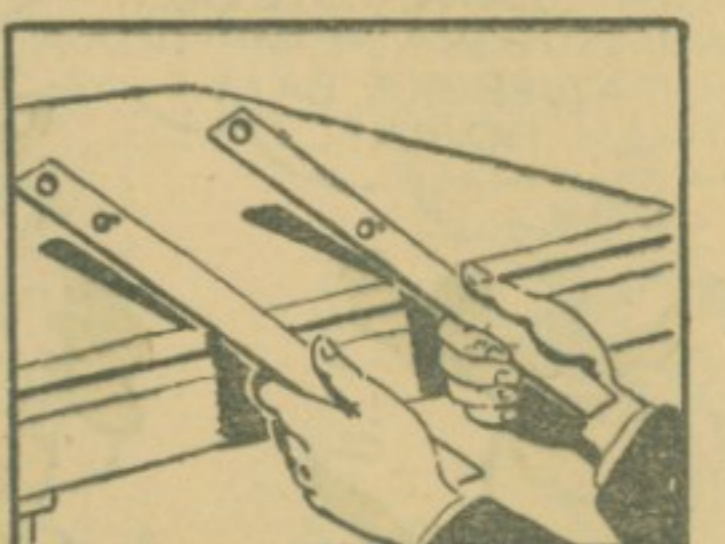
снован на постојању атмосферског притиска. Захваљујући њему, чаша с водом стајаће вам као залеп-

љена на длану и веће пасти чак ни у случају ако длан окренете надоле.

Узмите чашу која је готово до врха напуњена водом, ставите је на сто и поклопите је дланом, држећи притом прсте те руке под правим углом, низ чашу. Затим, сигурним покретом, ни наглим ни сувише спорим, исправите прсте. Чаша ће се "залепити" за длан и ви можете подићи руку без бојазни да ће чаша пасти.

Док не увежбате покрет прстима, првих неколико покушаја изведите опрезно да се чаша не би разбила.

ДВА ЈЕДНАКА ЛЕЊИРА И ДВА КЛИКЕРА

Узмите прав лењир и један кликер који може да стане у рупу од лењира. Ухватите лењир за други крај и нагните га тако да се кликер котрља дуж лењира и падне вам у шаку. После неколико покушаја успећете у томе.

Али, покушајте да учините то исто са два лењира и два кликера (и обема рукама) одједном. Можда ће се у томе успети, али ће бити видети да то није лако. Ако се опкладите да је то могуће и ако вам

не верују, учините то на овај начин: приближите оба лењира у виду олука по коме ће се котрљати оба кликера и ви ћете успети при првом покушају.

СВИ ЋЕМО ЛЕТЕТИ

Возно се Шиља другом класом и заподео разговор с једним сапутником. Одједном, зачује се звук авиона и Шиљин сапутник каже: — Их, како дети! Неће проћи много времена и сви ћемо летети. — Шта, зар и ви имате карту треће класе?

ШТА ЋЕ ИМ СИЈАЛИЦА

— Ујка Пајо, зашто наш бакалин сваке ноћи оставља да му гори сијалица у дућану? — Због лопова. Влајо. — Због лопова? Па они имају електричне лампе!

ПОДЕЛА РАДА

— Не могу се начудити, Шиљо, како можеш мирно да спаваш кад имаш толико дугова, — каже Мики. — Како? Врло просто. Ја спавам ноћу, а повериоци долазе само дану.

САД ЋЕ И ОНА ДВА

— Гајо, јеси ли израдио домаће задатке из математике? — Сад баш радим последњи, ујка Пајо. — Већ? Покажи ми онда прва два. — Е, њих ћу да радим тек кад завршим овај последњи.

Водоравно: 1) град у Македонији; 8) држава у САД; 9) јединица мере отпора за електричну струју; 10) тегоба, мука; 12) страна женско име; 13) река у Азији; 15) за-

сект; 25) једна боја (страно); 26) потврдна речца; 27) старо име јадранске луке Кардељевско; 28) варош у Северној Француској; 29) страна мушко име; 31) Лудолфов број; 32) један од три мускетара 33) место у Далмацији; 34) група острва у Бенгалском Заливу.

Усправно: 1) одбор; 2) шпијун; 3) женско име; 4) света (турски); 5) скраћеница за број; 6) домаћа животиња; 7) спарина; 11) поседовати; 13) станици Северне Африке; 14) дефраудант; 16) зараван (страно); 17) свештенички чин; 19) део авиона; 21) савремен; 22) бог љубави у грчкој митологији; 23) велики европски планински венац; 25) део шаке; 27) врста жита; 28) индиска грозница; 30) коњи; 31) гозба; 33) предлог.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) гуја; 5) балада; 7) Колорадо; 9) ар; 10) гамад; 11) сое; 13) Мики; 14) Адам; 16) час; 17) битан; 18) ле; 19) данас; 20) Пеј; 21) вака; 23) оне; 25) уник; 28) па; 29) смело; 30) ара; 32) Енио; 33) Нама; 35) аја; 36) Авала; 38) ад; 39) капотада; 41) невина; 42) Тиса. Усправно: 1) Гал; 2) улог; 3) Јарам; 4) Адам; 5) Боролни; 6) Адакале; 7) касоба; 8) Олисеј; 12) сатара; 15) месец; 20) Равета; 22) куме; 23) опанак; 24) караван; 26) Плијада; 27) досала; 31) аматер; 34) алови; 37) алис; 40) Апа.

ДОЖИВЉАЈИ МАЛОГ РАШКА ШАХИСТЕ - НЕСТАШКА

БАЈКА У СЛИКАМА ОД МИЛОРАДА ДОБРИЋА

